

Carbon Farming in West-Vlaanderen: samen bouwen aan een gezonde bodem en klimaat

Carbon Farming - of koolstofbewuste landbouw - is een landbouwpraktijk waarbij landbouwers actief koolstof vastleggen in hun bodem. Dit draagt niet alleen bij aan het klimaat, maar ook aan een gezondere bodem: meer koolstof betekent een verhoogde bodemvruchtbaarheid, betere wateropname, meer biodiversiteit en weerbaardere gewassen. Kortom, een aanpak die voordelen biedt voor landbouwer, natuur én samenleving.

In West-Vlaanderen werd de voorbije jaren actief geëxperimenteerd met deze aanpak. Binnen het PDPO-project “Lokaal Carbon Farming opschalen in West-Vlaanderen” werkten Inagro, Boerenbond, Bodemkundige Dienst van België en Boeren natuur Vlaanderen samen met de provincie West-Vlaanderen, lokale besturen, bedrijven en kennisinstellingen aan een duurzamer landbouwmodel gericht op koolstofopslag. We focusten op twee grote pijlers:

1. De toepassing van koolstofopslagtechnieken en de sensibilisering van landbouwers.
2. Onderzoek naar een economisch verdienmodel

Dit met aandacht voor communicatie, opvolging van beleidsevoluties en strategische uitrol.

1. Koolstofopslagtechnieken en sensibilisering van landbouwers

Het **potentieel van diverse koolstofopslagmethodes, met name duurzame bodemmaatregelen, werd verder in kaart gebracht en verfijnd**. Zo werd onder andere geëxperimenteerd met **verschillende types groenbemesters en aangepaste vernietigingstechnieken** waaronder enkelvoudige soorten zoals Japanse haver, Phacelia en Italiaans raaigras, en mengsels met meerdere soorten. Per groenbemester werden verschillende eigenschappen en het effect op koolstofopbouw, bedekkingsgraad, wortelontwikkeling en stikstofopname geanalyseerd. Daarnaast onderzochten we ook **enkele veelbelovende nieuwe teelten, zoals zonnekroon en hennep**. Zonnekroon is een meerjarig gewas met een diepe wortelstructuur dat veel koolstof in de bodem zou kunnen vastleggen. Het vereist minder bewerkingen, en zou potentieel, door toevoeging aan veevoeder, minder methaanuitstoot met zich kunnen meebrengen. Op een demoveld bij Inagro zagen we na één jaar een stabiele tot licht stijgende koolstofopbouw – een mogelijke eerste indicatie van het potentieel.

Hennep scoort dan weer minder op bodembindende koolstofopslag, maar biedt wel klimaatrobuuste voordelen via zijn toepassing. Als grondstof in bijvoorbeeld de bouwsector draagt hennep bij tot langdurige koolstofvastlegging in materialen, en dus indirect tot CO₂-reductie.

Er werd ook heel **sterk ingezet op het informeren van landbouwers rond de voordelen en mogelijkheden om extra koolstof op te slaan in hun bodem. Tegelijk werden ze gesensibiliseerd om hiermee aan de slag te gaan.** Ondanks de vele voordelen, blijft het koolstofgehalte in ongeveer de helft van het landbouwareaal namelijk onder het streefdoel! De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat we dieper zijn gaan ploegen en intensiever zijn gaan telen. Zo nam het aandeel granen en grasland af, terwijl het areaal aardappelen en hakselmaïs net sterk toenam. Deze daling is gelukkig gestabiliseerd, en de weg naar extra koolstofopslag in onze bodems is opnieuw ingezet. Om deze evolutie te versterken, werden tal van initiatieven opgezet om verder te sensibiliseren en informeren: we organiseerden demo's en infomomenten, namen deel aan evenementen (zoals de Werktuigendagen en Dag van de Landbouw), werkten mee aan tv-reportages en verspreidden publicaties in nieuwsbrieven, vakbladen en tijdschriften met het oog op het bereiken van zoveel mogelijk landbouwers.

En daar slaagden we in. We zagen steeds een talrijke opkomst en frequent geconsulteerde nieuwsbrieven. We kunnen concluderen dat de meerderheid van de landbouwers met toekomstperspectieven zich wel degelijk bewust worden van de nood om aan hun bodemgezondheid te werken. Sommigen zijn er al langer mee bezig en experimenteren bijvoorbeeld met nieuwe technieken, anderen zetten hun eerste stappen richting hogere koolstofgehaltenes of behoud

van de huidige koolstofniveaus. Beide doelgroepen konden, en kunnen nog steeds, rekenen op ons advies en ondersteuning. Een belangrijk instrument dat hiervoor werd ontwikkeld is de [bodemkoolstofscan van Inagro](#), die landbouwers gepersonaliseerd advies biedt over koolstofopbouwende maatregelen en hun impact, afgestemd op hun rotatie, bemesting en bedrijfsvoering. Daarnaast brengt de B3W-werking landbouwers samen rond bodemgerelateerde thema's en uitwisseling van praktijkervaringen. Bodemgezondheid en koolstofopslag blijft een complex gegeven. Dit hangt samen met veel elementen, zoals de weersomstandigheden, het bodemleven, de bodemstructuur en het bodemtype.

2. Economische haalbaarheid: kan een landbouwer er ook aan verdienen?

De implementatie van koolstofopslagtechnieken brengt, zeker op korte termijn, vaak kosten of gederfde opbrengsten met zich mee. Op de langere termijn wordt dit gecompenseerd door een gezondere bodem, met een hogere koolstofinhoud die een verbeterde sponswerking teweeg brengt die zowel droogte als wateroverlast beter opvangt, en daarmee de opbrengstzekerheid verhoogt.

Ecoregelingen binnen het GLB bieden hierbij een belangrijke stimulans. Landbouwers kunnen bijvoorbeeld 50 euro/ha ontvangen voor het toepassen van stalmest of champost, tot meer dan 600 euro/ha voor het gebruik van houtsnippers.

Ook samenwerkingen buiten de landbouwsector, met private partijen, kunnen financiële ondersteuning bieden. Meer koolstof in de bodem is niet alleen beter voor het landbouwbedrijf zelf, maar minstens even belangrijk voor de omgeving en de natuur. Zo werden een aantal pilootprojecten uitgewerkt waarbij door **actoren van buiten de landbouwsector een vergoeding voorzien wordt voor landbouwers die koolstofopslagtechnieken toepassen**. Een **voorbeeld** is de samenwerking tussen het **Vlaams Hoeverund en Colruyt**, waarbij zes landbouwers ondersteuning kregen bij de toepassing van koolstofmaatregelen. De kosten van de implementatie werden gedragen door Colruyt. De opgedane kennis wordt gedeeld met alle leden van het Vlaams Hoeverund.

Ook bij **overheden** is er interesse in koolstofopslag, voornamelijk omdat het leidt tot een weerbare bodem met minder erosie en wateroverlast, en meer diversiteit. In een ander pilootproject compenseert de gemeente Beernem een deel van de CO₂-uitstoot van haar wagenpark via koolstofmaatregelen op gemeentelijke landbouwgronden. Geïnspireerd door dit model, stelde de provincie West-Vlaanderen een subsidiereglement op waarmee ook landbouwers op eigen gronden koolstofopslag kunnen uitvoeren ter compensatie van de provinciale uitstoot.

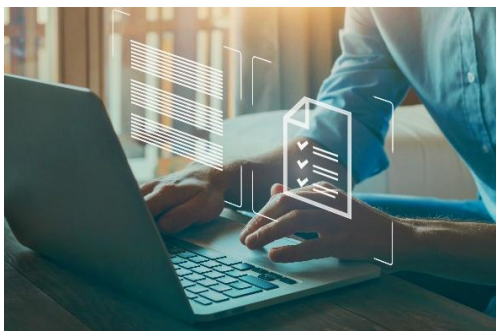
3. Opschaling via koolstofmarkt

Om de lokale koolstofmarkt verder op te schalen, organiseerden we samen met de provincie West-Vlaanderen twee symposia - gericht op lokale bedrijven en besturen - om het potentieel van lokale koolstofcompensatie voor het bereiken van hun duurzaamheidsdoelen en de rol die landbouwers hierin kunnen spelen te onderstrepen. Beide events konden rekenen op sterke belangstelling.

De **provincie West-Vlaanderen** breidt hier een mooi vervolg aan met het opstellen van een **raamcontract** dat het voor geïnteresseerde gemeenten mogelijk maakt om zonder administratieve drempels samen te werken met landbouwers in het kader van koolstofopslag. **Daarbij wordt aansluiting gezocht bij bestaande platformen voor koolstofcompensatie**, die partijen die hun emissies willen compenseren in contact brengen met projecten die emissies reduceren of binnen de landbouw- en bosbouwsector koolstof opslaan. Het Vlaams platform Claire CO2 is op dat vlak een pionier, waarmee we vanuit Inagro, Boerenbond en Bodemkundige Dienst van België projectplannen voor landbouwers kunnen opmaken. In Wallonië is er nu ook recent een speler gestart die zich op de markt van koolstofcertificaten begeeft, namelijk Farming for Climate. Landbouwers kunnen bij dergelijke initiatieven hun project aanbieden, en dan gaat het platform op zoek naar compenseerders, of omgekeerd. Naast Claire en Farming for Climate, kunnen landbouwers uit onze regio zich ook aansluiten bij de Carbon Farming Club, gelinkt met Arvesta en Soil Capital. Ondanks de groei van dit marktsegment, blijft de ontwikkeling voorlopig traag, vooral door beleidsmatige onzekerheden om hiermee op grote schaal aan de slag te gaan.

4. Obstakels: nood aan een helder regelgevend kader

Eind 2024 gaf de Raad van de Europese Unie groen licht voor een Europees certificeringskader voor carbon farming. Dit kader moet de kwaliteit en betrouwbaarheid van koolstofverwijdering en reductie van bodememissies garanderen. Het is een eerste stap in de invoering van het uitgebreid certificeringskader. Om dit werkbaar te maken in de praktijk, moeten nog verschillende methodieken worden uitgewerkt. Een belangrijk discussiepunt bijvoorbeeld is de vastlegging van de startwaarde om extra koolstofopslag mee te vergelijken. Kan dit als een bepaald koolstofgehalte uitgedrukt worden, of eerder als een pakket aan standaard managementpraktijken? Is dit wenselijk op Europees niveau, lidstaatniveau of regionaal?

5. Vlaams Actieplatform en beleidsaanbevelingen

Vlaanderen bereidt zich voor op dit nieuw Europees regelgevend kader door in januari 2025 het Vlaams Actieplatform Carbon Removal en Carbon Farming op te richten (zie www.boerenbond.be/Vlaams-actieplatform). Op basis van onze projectervaringen geven wij de volgende aanbevelingen mee aan het beleid:

- **Beheersbaarheid en haalbaarheid:** Het certificeringsproces moet werkbaar blijven voor landbouwers, zowel administratief als economisch.
- **Waardering voor koplopers:** Koolstof behouden is minstens even waardevol als koolstof opbouwen. Initiatieven van voortrekkers verdienen erkenning.
- **Beleidscoherentie:** Zowel projectaanbieders (landbouwers) als compenseerders (bedrijven) hebben nood aan duidelijkheid over de samenhang tussen CRCF, AFOLU-doelstellingen, nationale klimaatplannen en duurzaamheidsrapporteringen zoals CSRD. Het moet bijvoorbeeld helder zijn of inspanningen voor koolstofopslag als compensatiemaatregel erkend kunnen worden in hun duurzaamheidsrapportering.

Toekomst

Hoewel het project “Lokaal Carbon Farming opschalen in West-Vlaanderen” wordt afgerond, betekent dit **niet het einde van de werking** rond dit thema. De opgebouwde kennis, netwerken en tools vormen een stevige basis voor verdere actie. Alle projectpartners blijven zich inzetten, zowel op regionaal als internationaal niveau. Opvallend is dat op het einde van het project, na de vele inspanningen op gebied van communicatie en sensibilisering naar zowel landbouwers als potentiële compenseerders, nieuwe interesse wordt waargenomen en zelfs een concrete vraag voor een compensatie!

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

www.vlaanderen.be/pdpo
met steun van ELFPO

Foto's: Inagro